

Två nya specialskolor – utvidgning av specialskolans målgrupp

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2007/08:112 Två nya specialskolor – utvidgning av specialskolans målgrupp.

I propositionen föreslår regeringen att skollagen (1985:1100) ändras så att målgruppen för den statliga specialskolan vidgas. Ändringarna innebär att specialskolan, utöver de grupper som hittills omfattats, även ska omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning. Elever som tillhör målgruppen ska tas emot i specialskolan om de på grund av sitt funktionshinder eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan. Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2008.

Inga motioner har lämnats med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Utvidgning av specialskolans målgrupp	6
Propositionen	6
Avveckling av visstidsutbildning	7
Propositionen	7
Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	8
Propositionen	8
Särskilda yttranden	9
1. Lag om ändring i skollagen (1985:1100) (s)	9
2. Lag om ändring i skollagen (1985:1100) (v)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100). Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:112.

Stockholm den 24 april 2008

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Betty Malmberg (m), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Lars Hjalmered (m), Peter Hultqvist (s), Oskar Öholm (m), Göran Thingwall (m), Roland Bäckman (s), Per Lodenius (c), Fredrik Malm (fp), Eva Johnsson (kd), Eva Olofsson (v) och Lage Rahm (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 7 december 2006 att en särskild utredare bl.a. skulle utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skulle återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning (dir. 2006:127).

Utredningen om statliga specialskolor (U 2006:11) överlämnade sitt delbetänkande Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30) den 15 maj 2007.

Regeringen har i ärendet inhämtat Lagrådets yttrande samt därvid följt Lagrådets förslag.

Bakgrund

Fram till den 1 juli 2000 hade den statliga specialskolan en målgrupp som bestod av döva barn och ungdomar samt barn och ungdomar med synskada, hörselskada eller talskada. För döva och hörselskadade fanns liksom i dag fem regionala skolor. Härutöver fanns tre riksskolor, nämligen Åsbackaskolan, som var avsedd för döva eller hörselskadade elever som också var utvecklingsstörda, Hällsboskolan, som var avsedd för dels talskadade elever, dels döva eller hörselskadade elever som inte kunde gå i en regionskola på grund av beteendestörningar eller av andra speciella skäl än synskada eller utvecklingsstörning samt Ekeskolan, som var avsedd för synskadade elever samt elever som också var döva, hörselskadade eller utvecklingsstörda.

Vid varje riksskola fanns även ett specialpedagogiskt resurscenter. För synskadade elever fanns utöver dessa skolor även Tomtebodaskolans resurscenter. Varje specialskola och Tomtebodaskolans resurscenter var en egen statlig myndighet med egen styrelse. När en elev tagits emot i specialskolan övertog skolan ansvaret för elevens skolgång från hemkommunen. Något uppföljningsansvar för kommunen för elevens skolgång fanns ej.

Genom propositionen Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14) genomfördes fr.o.m. den 1 juli 2000 förändringar av specialskolan.

Ändringarna innebar att specialskolan som skolform endast bibehölls för döva, hörselskadade eller dövblindfödda barn och ungdomar. Specialskolans målgrupp omfattade alltså inte längre syn- och talskadade barn. De fasta delarna vid Ekeskolan samt Hällsboskolan avvecklades successivt. En mindre skoldel för placering under viss tid skulle finnas i anslutning till verksamheten vid dessa skolor. Elevernas möjlighet att efter fullgjord skolplikt erbjudas annan utbildning i specialskolan togs också bort.

Specialskolemyndigheten driver de nuvarande statliga specialskolorna. Det tidigare Ekeskolans resurscenter utgör, tillsammans med det tidigare Tomtebodaskolans resurscenter, Resurscenter syn, medan det tidigare Hällsboskolans resurscenter utgör Resurscenter tal och språk. Resurscenter syn och Resurscenter tal och språk ingår i den statliga myndigheten Specialpedagogiska institutet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att skollagen (1985:1100) ändras så att målgruppen för den statliga specialskolan vidgas. Ändringarna innebär att specialskolan, utöver de grupper som hittills omfattats, även ska omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning. Elever som tillhör målgruppen ska tas emot i specialskolan om de på grund av sitt funktionshinder eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan.

Vidare föreslås att bestämmelsen om fullgörande av skolplikt i särskilda resurscenter upphävs och att visstidsutbildningen vid särskilda resurscenter avvecklas.

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2008.

Utskottets överväganden

Utvidgning av specialskolans målgrupp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändring i skollagen med innebörden att den statliga specialskolan även ska omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning. Elever som tillhör målgruppen ska tas emot i specialskolan om de på grund av sitt funktionshinder eller av andra skäl inte kan gå i grundskolan eller i särskolan.

Propositionen

Enligt skollagen (1 kap. 6 § och 3 kap. 3 §) ska barn som inte kan gå i grundskolan eller särskolan på grund av dövhet eller hörselskada tas emot i specialskolan. Specialskolan syftar till att ge barn och ungdomar med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Regeringen föreslår att barn med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn som har grav språkstörning återigen ska kunna fullgöra sin skolplikt i specialskolan.

Den föreslagna regleringen sätter den enskilde eleven i fokus. I propositionen konstateras att staten har ett särskilt ansvar att tillhandahålla utbildningsalternativ med specialistkompetens och specifika anpassade hjälpmedel för de elevgrupper som nämnts.

Enligt den föreslagna ändringen ska barn som på grund av sitt funktionshinder eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan tas emot i specialskolan om de är synskadade och har ytterligare funktionshinder, är döva eller hörselskadade eller har en grav språkstörning. Lagstiftningen kompletteras här med en möjlighet att, om det föreligger andra särskilda skäl, ta emot en elev i specialskolan trots att det finns en utbildning som är anpassad till elevens funktionshinder i hemkommunen. En sådan omständighet kan vara att barnets möjligheter till social samverkan bättre kan tillgodoses vid en specialskola givet att barnet tillhör specialskolans målgrupp. Regeringen anser att en helhetsbedömning utifrån såväl pedagogiska som sociala grunder bör ske inför ett ställningstagande i frågan om en elev ska gå i specialskolan, grundskolan eller särskolan.

Regeringen anser att en modern specialskola måste ge flexibla lösningar för varje barn. Det ska finnas möjlighet för eleven att återgå till grundskolan eller särskolan och integreringen mellan specialskolan och den kommunala skolan bör öka. De föreslagna ändringarna syftar till att funktionshind-

rade och deras föräldrar i större utsträckning ska ges möjlighet att välja ett utbildningsalternativ utifrån det egna barnets behov av kvalificerat stöd och trygghet i utbildningen.

De nya specialskolorna föreslås få samma namn som tidigare, nämligen Ekeskolan och Hällsboskolan. Regeringen avser att ge Specialskolemyndigheten och Specialpedagogiska institutet i uppdrag att planera och förbereda starten av de nya skolorna. I propositionen Nya skolmyndigheter (prop. 2007/08:50) har regeringen föreslagit att ovan nämnda myndigheter ska ersättas av Specialpedagogiska skolmyndigheten, vilken föreslås ansvara för specialskolorna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag.

I likhet med regeringen anser utskottet att avvecklingen av specialskolan för barn med synskada och ytterligare funktionshinder samt för barn med grav språkstörning samt införandet av visstidsutbildningen vid resurscentren har skapat en osäkerhet för elever med sådana funktionshinder och deras föräldrar. Utskottet anser att med en utvidgad målgrupp för specialskolan ökar möjligheten för elever med nämnda funktionshinder och deras föräldrar att välja det utbildningsalternativ som är bäst lämpat för det enskilda barnet. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag att specialskolans målgrupp utvidgas så att den åter omfattar även barn med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn som har grav språkstörning.

Avveckling av visstidsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att bestämmelsen i skollagen om fullgörande av skolplikt i särskilda resurscenter upphävs.

Propositionen

Regeringen föreslår en flexibel specialskola, där elever kan vara inskrivna, men också få delar av sin utbildning i hemkommunen. Med en sådan flexibel specialskola behövs inte längre visstidsutbildningen. I propositionen föreslås därför att bestämmelsen om fullgörande av skolplikt i särskilda resurscenter ska upphävas och att visstidsutbildningen vid särskilda resurscenter ska avvecklas.

Regeringen avser att i specialskoleförordningen förtydliga ansvaret för en aktiv samverkan mellan specialskolan och elevens hemkommun.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Elever förlägger i dag delar av sin utbildning i specialskolan för döva eller hörselskadade som ett komplement till den utbildning som ges i grundskolan. Utskottet utgår från att goda erfarenheter av flexibilitet, elevantpassning och kontakt med hemkommunen kommer att tas till vara inom den nya specialskolan. Utskottet instämmer också i regeringens ambitioner i fråga om en ökad integrering mellan specialskolan och den kommunala grundskolan.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att de nya specialskolorna ska bedriva utbildning från och med den 1 juli 2008 och att ändringarna i skollagen ska träda i kraft vid samma tidpunkt.

Om elever före den 1 juli 2008 har tagits emot till visstidsutbildningen ska denna utbildning fortsättningsvis anordnas till dess eleverna har avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

Propositionen

I propositionen anges att det är angeläget att de nya specialskolorna skyndsamt kan starta sin verksamhet. Regeringen föreslår därför att förändringarna träder i kraft den 1 juli 2008.

Regeringens förslag innebär därmed att förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter upphävs från och med den 1 juli 2008. De elever som antagits till visstidsutbildning enligt förordningen före detta datum ska dock ges möjlighet att slutföra denna utbildning enligt nu gällande bestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Särskilda yttranden

1. Lag om ändring i skollagen (1985:1100) (s)

Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Roland Bäckman (s) anför:

Socialdemokraterna vill särskilt understryka att lagändringen inte får innebära att närhetsprincipen urholkas. Barn med särskilda funktionshinder bör så långt det är möjligt beredas undervisning i hemkommunen, i nära anslutning till sina föräldrar och syskon.

Om vårdnadshavare så önskar, måste eleven alltjämt ha rätt att gå i skola, så nära sin familj som möjligt. Vi vill också markera att kommunen alltjämt bär det yttersta ansvaret för elevens skolgång och situation.

Att hemkommuner tillsammans med närliggande kommuner gemensamt kan anordna undervisning för barn med speciella funktionshinder är en möjlighet som kan och bör utvecklas ytterligare. Det är viktigt att i sammanhanget framhålla att det alltid är föräldrarna som i första hand ska kunna ansvara för fostran av sina barn och att varje barns bästa alltid måste vara det centrala när undervisning och skolgång ska planeras.

2. Lag om ändring i skollagen (1985:1100) (v)

Eva Olofsson (v) anför:

Riksdagen beslutade hösten 1999 att elever med synskada respektive grav språkstörning inte längre skulle tillhöra den statliga specialskolans målgrupp (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Det innebar att riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag om en successiv avveckling av de fasta skoldelarna vid de statliga riksskolorna Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna. I betänkande 1999/2000:UbU4 (s. 19) framhöll utbildningsutskottet att barn med funktionshinder så långt möjligt ska erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed ha rätt och möjlighet att bo hemma med sina föräldrar.

Samtidigt beslutades om en utbyggd resurscenterverksamhet vid Ekeskolan och Hällsboskolan med en skodel för visstidsplacering vid centren. Vissutbildningarnas syfte har varit att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och behov. Verksamheten ska ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemkommunens skola och samtidigt ge hemkommunen förutsättningar att ordna undervisning av hög kvalitet. Utbildningen ska pågå så länge elevens behov kräver det och det inte finns förutsättningar att anordna utbildning av motsvarande kvalitet i hemkommunen eller hemskolan. Det är elevens vårdnadshavare som ansöker om plats vid ett resurscenter. Det tidigare

beslutet gav således möjligheter till flexibla lösningar för att tillgodose olika barns speciella behov. Varje barns bästa måste alltid stå i fokus. Jag utgår från att detta kommer att vara ledstjärnan också när reglerna nu ändras.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:112 Två nya specialskolor – utvidgning av specialskolans målgrupp:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 10 kap. 3 a § ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 7 kap. 1 § och 15 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §²

För barn som *på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan* finns specialskolan. Staten är huvudman för specialskolan.

För barn som *anges i 3 kap. 3 § tredje stycket* finns specialskolan. Staten är huvudman för specialskolan.

3 kap.

3 §³

Barn i allmänhet *skall* tas emot i grundskolan.

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda *skall* tas emot i särskolan.

Barn som inte kan gå i grundskolan eller särskolan *därför att de är döva eller hörselskadade skall* tas emot i specialskolan.

Barn i allmänhet *ska* tas emot i grundskolan.

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda *ska* tas emot i särskolan.

Barn som *på grund av sitt funktionshinder eller andra särskilda skäl* inte kan gå i grundskolan eller särskolan *ska* tas emot i specialskolan *om de*

1. är synskadade och har ytterligare funktionshinder,
2. är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

Senaste lydelse av 10 kap. 3 a § 1999:886.

² Senaste lydelse 1999:886.

³ Senaste lydelse 1999:886.

7 kap.**1 §⁴**

Utbildningen i specialskolan skall syfta till att ge barn och ungdomar *med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning* som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan.

Utbildningen i specialskolan *ska* syfta till att ge barn och ungdomar *med sådana funktionshinder som anges i 3 kap. 3 § tredje stycket en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och* som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan.

15 kap.**7 §⁵**

Socialstyrelsen har den centrala tillsynen över elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning, specialskolor *och resurscenter* samt vid viss utbildning för elever med utvecklingsstörning som bedrivs enligt avtal med staten.

Socialstyrelsen har den centrala tillsynen över elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning *och* specialskolor, samt vid viss utbildning för elever med utvecklingsstörning som bedrivs enligt avtal med staten.

Länsstyrelserna har tillsyn över verksamheten vid sådant elevhemsboende som avses i första stycket och får då inspektera verksamheten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. Har elever före den 1 juli 2008 tagits emot för att fullgöra utbildning enligt 10 kap. 3 a § ska utbildningen fortsättningsvis anordnas till dess eleverna har avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

⁴ Senaste lydelse 1999:886.

⁵ Senaste lydelse 1999:886.